

Vasváry-Nádor Norbert

disszertáció

Doktori munkám alap gondolata régóta érelődött bennem, mindig érdekesnek találtam az olyan feladatokat, amikor korábbi, már történelmi távlatból megfigyelhető művész karakterjegyek megfelelő új tárgyi formálás a cél. Ahhoz, hogy ezt a feladatot körültekintően végezzük és a munka végzetével, konkúzióként tényleges termék jöjjön létre, mely a kereskedelmi forgalomban épp úgy helyt áll, mint egy doktori munka értékes és érdekes gondolatmenetként, igen gondosan körül kell járni azokat az összefüggéseket, tényezőket, melyeket az általam nem véletlenül kiválasztott építésre és művészetére hatottak. A korszak történelmi, társadalmi, gazdasági, kulturális jellemzőinek áttakintása, értelmezése és az építész munkásságának ezekből fakadó gondolatosságát szükséges leszűrnünk ahhoz, hogy olyan eredményt kapjunk, ami megközelíti, de elérni soha nem tudja a valóságot. Nem céлом az építész kézjegyével ellátott bútorok tervezése, mert ez egyébként is lehetetlen, inkább megpróbálom megfogalmazni azt, amit kilátok az ő munkásságából. A téma, amelyet választottam időben elérte azt az érettséget mely mentén haladva nem egy lezárt és a dolgozatommal véglegesített munkát jelenti, inkább egy gondolat első megtett lépését és egy program kezdetét, ami a jövőmben meghatározó lehet. A 2013-as kölni bútorvásáron, a Thonet német bútorgyártó cég standján láttam azt a kiemelt figyelmet amit a pécsi születésű építész Breuer Marcell és munkássága kapott és ami megerősített a megkezdett munka véghezvitelében. Breuer és a Thonet cég pérosítása persze nem véletlenszerű, hiszen Breuer Marcell és Lengyel Kálmán által alapított Standard Mőbel termékeként gyártott csőbútorok licence jogát a céggel együtt már 1929-ben eladták a Thonet cégnek. A Breuer Marcell által tervezett bútorok nagy része még ma is gyártásban van és ikonikus tárgyakként, magas presztízs értékkel rendelkeznek, magasra emelve az épített környezet és a benne élő tárgykultúra sokszínűségében. Doktori munkám megkezdésekor fel kellett építenem magamban egy olyan tervezői metodikát, mely az előzőekben leírt történelmi, művészettörténelmi aspektusokat összeköti a jelen vagy a jövő elképzeléseivel és az újonnan létrejött termékek bele tudnak illeszkedni a mátt meghatározó és a mindennapi munkánkat befolyásoló trendek életébe, az aktuális trendek által meghatározott igényekbe.

Aktuális trend - Hagyományok

Mielőtt nekilátnánk a történelmi távlatoknak, úgy gondoltam nézzünk körül a házunk táján és vessünk figyelmet egy kicsit mi is az, ami meghatározó lehet a mai életünkre és mi az a társadalmi (kereskedelmi?) légkör, amiben jelenleg alkotunk és érdemes bizonyos összefüggéseket értelmezni múlt-jelen-jövő szemszögéből.

A mai időszak, az árú dömping sok esetben nem kedvez az innoválóknak, egyrészt a belefektetett munka magas ára miatt, másrészt az ismeretlenül piacra vezetés kockázatai miatt. Az emberek szeretik azokat az új termékeket, amelyek a megszokott, jól bevált mintákat követik, de valahol mégis különböznek tőle, feltétlenül új funkció és esztétikai változást nem mutatnak, de a korábbiaktól eltérő stílusjegyeket, részleteket hoznak előtérbe, más tulajdonságot hangsúlyoznak, vagy csak egyszerűen a régijt ötvözik az újjal, és ezzel izgalmat teremtenek termék és termék között, és ember és termék között az érzékeinkre gyakorolt hatások által. Ez a remix, vagy transzformáció valami már meglévőnek az átalakítása, funkcióváltása, más területen való bemutatása igen elterjedőben van. Kiemelkedő jellemzője az esztétika, a design, az új formák keresése, de a határterületek összemosása is jellemző, amikből újrafogalmazott megoldások születnek. Ha megvizsgáljuk épített környezetünket, tárgykultúránkat, a divatot, általánosságban azt is megfigyelhetjük, hogy a trendek visszatekintések, az elmúlt korok kultúrájának újragondolásai és ezek a megújult társadalmi és gazdasági viszonyok közé helyezése. Ez nem meglepő mivel az emberi kultúra sok évezredes múltja során számos értéket hozott létre és halmozott fel, ebben a felgyorsult, elszemélytelenedett világban, amiben most élünk, és mind fontosabbá válik a hagyományainkra való támaszkodás. Minden generáció az előzők hagyatékaira támaszkodik, így ismeri meg a világát, így kapja meg az előző generációk tapasztalatait, alakítja életét és újul meg. Folyamatosan beépíti azokat a szellemi és kulturális tapasztalatokat, környezeti és tárgyi életformát, melyet elődei létrehozottak, de azokat átforgalmazja és beülteti a mindennapi élet igényeinek megfelelő környezetbe.

A hagyományainknak vannak olyan részei, melyek az életforma eltűnésével érvényüket veszítik, s a mai életben nem, vagy csak nagyon sajátos helyzetben alkalmazandók. Ezek fontos elemei a kultúrának, hiszen ma úgy tekintünk rájuk, mint emlékekre és csak a múzeumok és az emlékezet őrzik meg ezeket számunkra, a jövőben mégis ezek lehetnek a trendek meghatározó alap gondolatai, stílusjegyeket, formai mintát képezhetnek az elkövetkező generáció számára. A ma tervezőjének a formálban és technikai megoldásában gazdag műtát, mint alapot kell felhasználnia, és erre építve tudja stabilan teremteni a jelenkor épített környezetét és tárgykultúráját, hogy a következő generációnak is legyen múltja, hagyománya, amire építhet. Hagyományaink mindennapi életünkbe való integrálásának módja, ha a hagyományt úgy építjük be az alkotásokba, hogy a ma emberének szójjon, megújult funkcióval és formával ruházzuk fel. A hagyományok által megalapozott új ötletek és lehetőségek alkotják azt az innovációt, ami oly fontos a nemzet és a nemzetiségek mindennapi kultúrájához, műveltségéhez. A hagyományok mai életünkbe való bevitelének legfontosabb kritériuma az innovatív fejlesztés, mely a gazdaság igényeinek kielégítését is szolgálja a hagyomány ápolásán túl.

Az innováció a 20. század és jellemzően a modernitás alapfogalmává vált a mai 21. századi fogalmának megértéséhez elengedhetetlen a tradíció kérdése. A múlt században a modernitás a fejlődés nélkülözhetetlen tartalmával telítődött, egyidejűleg pedig a korábbi idők hagyományainak, tradíciók tagadását, elvetését, lerombolását jelentette. A 20. századot többszörösen is a forradalmi változások korának nevezték, mely forradalmi ideológiái elszakították egyik jellemző vonását, még hozzá azt, hogy a modernizmus rombolással járt együtt. Ez az átalakulás a korábbi egymásra épülő, átmenetekkel véghezvitt struktúra változások megsemmisítését jelentette a legtöbb esetben. A technikai fejlődéssel párhuzamosan a társadalmi struktúrák megváltoztak, különösen ahol az átalakítást politikai-ideológiai erők szorgalmazták, vagy éppenséggel irányították. Ezek a változások a régi kultúrák, hagyományok, a népi tradíciókat érintették a legerősebben. Röviden, a modernség és az úgynevezett fejlődés nevében lezajlott átalakulás a hagyomány ellen irányult. Bármennyire is sikeresnek tűnt hosszú évtizedekig ez az ideológia, a hetvenes nyolcvanas és kilencvenes évek végére nyilvánvalóvá váltak hibái, amit a túlhamartott ipari fejlődés, vitathatatlan eredménnyel hozott magával.

A kulturális hagyományok elbizonytalanodást eredményeztek, ami végül is posztmodern korra egyértelműen jellemző hagyományok felé való visszaforduláshoz vezetett. Az értékek, a hitok és a nyelvek, egyszóval a hagyományok különbségei adják a kulturális sokszínűség alapját, s egyben a hagyományok elismerése, beépítése a mindennapokba, biztosítja a kulturális folyamatosságot. A hagyományok gazdag tudást halmoztak fel a történelem során, amely tudás mindig a közösség szolgálatában állt és melyet hiba volna nem felhasználni. Ez a tudás egy alternatív lehetőségként szerepelhet, és mindig egy már kipróbált megoldásként jöhet szóba. Némileg ellentmondásosnak tűnhet, hogy doktori munkám témájaként a már történeti távlatba került építészettörténeti stílusnak tekinthető avantgarde építészeti törekvést a modern-t jelölöm meg, mint hagyományt, és mint kulturális sokszínűségünk meghatározó eleme az innovatív tervezés alapját, de mint látni fogjuk sem maga az építészeti stílus nem volt annyira kocka, mint amilyenek néha helytelenül állítják, sem maga az építész és munkássága nem tekinthető ilyen értelemben a hagyományokat teljesen elutasító stílusúnak. A doktori munka következő fejezetében szeretném bemutatni az általam kiválasztott építészeti stílust, nem mindenre kiterjedő alaposan, inkább azokat a hatásokat bemutatva, ami visszacsatolást jelenthet a munkám megértéséhez. Egy olyan embert mutatok be, aki építészetében hű maradt a funkcionalizmushoz, a racionális építészethez és sablonok, téves beidőzések helyett a realitás gondos mérlegelésével esztétikus megformálásra törekedett.

Forbát Alfréd

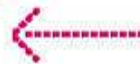
(Pécs, 1897. március 31. - Vällingby, Svédország, 1972. május 23.)

Forbát Alfréd teljes életrajzát nem kívánom dolgozatom részévé tenni, egyrészt, mivel teljes vonatkozásában nem érzem szükségesnek a doktori munkám elkészítéséhez, másrészt az életrajz megismeréséhez hitelesebb publikáció a Mendöl Zsuzsanna: Forbát Alfréd (1897-1972) című könyvről valószínűleg kevés létezik, amit egyúttal ajánlok mindenkinek, akít a modern építészet magyar vonatkozásai érdekelnek. Életrajzából azt a korszakot emelem ki, mely közvetlen hatást gyakorolt a későbbiekben bemutatandó és a doktori munka alapjául szolgáló épület tervezésére.

Az első világháború következményeként a művészet fejlődése megállni látszik. A háború utáni gazdasági és ipari kimerülés nem kedvez a gazdaságnak, beleértve az építőiparokat sem, ezért gyakorlati munka helyett kísérleti és elméleti munkával készítik elő a rájuk váró feladatok megoldását. Ezekből a tervekből és modellekből nőttek ki a következő időszak építészeti elvei, a művészi alkotómunka új törvényei, ezen keresztül azok az avantgarde törekvések amelyeknek közös vonása volt, hogy mindannyian szakítani akartak a hagyományokkal, és olyan esztétikát kerestek, amely kifejezi az új világrendet. Az 1920-as évek folyamán kialakult építészeti funkcionális és a konstrukció határozza meg. A kialakult absztrakt, geometrikus jellegű internacionális stílus megszabadította az építészeti történeti és nemzeti tradícióktól. A korszak építészetében azonban a funkcionalizmussal ellentétes megnyilvánulások is mutatkoztak a történeti stílusokból való merítés, a barokk és a klasszicizálás továbbélése, mely megoldásokat a modern technikához kapcsolták. Ugyanígy kísérleteztek a nemzeti hagyományok felhasználásával. A korszak kezdetén különösen erős volt a Bauhaus-hoz kötődő építészeti etikai elkötelezettsége, társadalmi felelősségérzete. A rendeltetésből és a technológiából levezethető tiszta formák, a mértékű konstrukció, az ipari formálás célkitűzése miatt tekintették a funkcionalizmust a kor szellemisége, kultúrája kifejezőjének. Ez azonban csak néhány középületben, ipari létesítményben, s - a megszorító körülményektől leginkább mentesen felépíthető - néhány családi házban, hétvégi házban realizálódott igazán.

Az első világháború után kialakult egyik legmeghatározóbb művészeti irányzatja a W. Gropius által 1919-ben alapított „Bauhaus” (Staatliches Bauhaus in Weimar).

Gropius felismerte egy új építész-tervező generáció felnevelésének szükségességét, szoros kapcsolatban a modern termelési eszközökkel. De itt nemcsak építőművészeti tevékenységről volt szó szűkebb értelemben, hanem az emberi környezet egészének megformálásáról. Az új intézmény nemcsak iskola, de egyben kísérleti intézet, az ideális munka laboratóriuma kívánt lenni; tevékenységének alapja: „munka és kutatás”. A Bauhaus 1919-től 1933-ig működött, és működésének alig 13 éve alatt minden eszközzel a tárgyformák tisztázására törekedett. Tanítványával együtt „A dolgok lényegének kikutatásával”, a „tisztá” formát keresésével kezdtek a formai kidolgozásokhoz és minden mellékessé, zavaró díszítést száműztek. Kísérletek során minden ipari terület termékeit - bútort, fémtárgyakat, üveget, porcelánt, textilálmakat, világítótesteket, sőt tapétákat is - az új alakítás olvek értelmében újrafogalmazták. Az eredmények sok helyütt meglepően újszerűek, érdekesek, az ipar számára gyártható termékek kerülnek ki műhelyükből, melyek a gazdaságra fejlesztőleg hatnak. A pécsi születésű Forbát Alfréd építészmérnök a weimari Bauhaus indulásának szemtanújaként, munkájába kapcsolódva lett az új építész elkötelezett képviselője. A korszak legmeghatározóbb építészével dolgozott együtt, Walter Gropius - a Bauhaus alapítója - oldalán több feladatban, a német Ring építészeivel Berlinben, saját irodájában német és holland építészekkel, a Szovjetunióban Ernst May mellett, majd Svédországban vett részt nagyszabású várostervek készítésében. Johannes Itten berlini magániskolájában várostervezést tanított. A modern építészek nemzetközi fórumain és szervezetében való részvétele az új építész aktuális feladatairól, eredményeiről tájékozódó, felkészült építészt mutatja. A leghatározóbb építőfeladathoz is esztétikailag igényességgel nyúlt, tervelt a helyi reáltelepekre: az építőanyagokra és a technikára alapozta. Működésének sokféle helyszíne befolyásolta formanyelvét, de - magát kezdetben inkább konstruktivistának tartva - a funkcionális elvvel az annak különféle fejlődési fázisában is hűséges maradt.

Bartnyik Sándor - Molnár Ferenc
Forbát Alfréd - Breuer Marcel

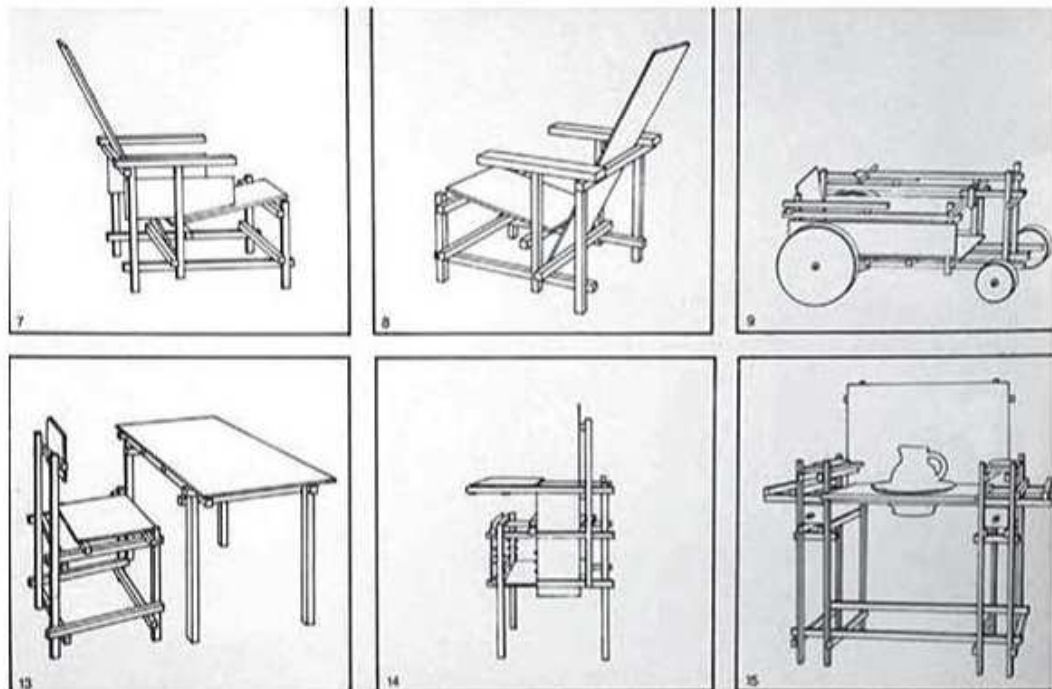

1924. aug. Weimar

A holland De Stijl hatása Forbát munkásságára

A De Stijl csoport a Bauhaustól függetlenül, a modern élet bonyolult megjelenési formájának megfelelő kifejezőségeit kutatta. A festészetből kiindulva, a csoport szintén megpróbálta az egész tárgyi világot, ideértve a technikai környezetet is, kísérlete hatókörébe vonni. A De Stijl csoport legidősebb és legjelentősebb festő tagjának, Piet Mondriannak a műveiben érzékelhető legjobban az elemi alkotó eszközök tudatos végiggondolása. A „konkrét” festészet már nem fokozható tisztaságát éri el Mondrian úgy, hogy a vonalat egymással derékszöget alkotó vízszintesekre és függőlegesekre redukálja; csupán az alapszíneket (a pirosat, sárgát, kékét), valamint a fehéret, szürkét és feketét, az úgynevezett színtelen színeket használja. A technikában egy új korszak legnyitabb megjelenési formáját látják, azt mintegy a jövő bevezetésének tekintik: olyan tökéletességet és egyenletességet vélinek a gép munkájában felfedezni, amelyre emberkéz nem képes. Hollandia nagyszerű építész gárdájával a fejlődésnek ebben a fázisában átveszi a vezetést. Az egyesülés alapítója: Theo van Doesburg festő, építész és művészet-teoretikus, mélyreható elemző munkával segíti a formaalkotó munka elvi alapjainak tisztázását. Gondolatmenete a kubizmus szemléletével rokon. Az architektúrát nem zárt testplasztikának tekinti, hanem felületek, térelemek áthatásának, feszültség és egyensúly térbeli összefüggésének. A másik jeles holland építész: J.P. Oud, szintén csak az egyenes vonal, derékszög, függőleges és vízszintes geometrikus elemeket tekinti az új építés formaszervezeti elemeinek és a térhatároló felületeket ezekre redukálja. A színezés csak az alapszínekkel történik. Doesburg 1922 tavaszán kezdte meg kurzusát a Bauhausban egy új szintetikus építészet elemi összetevőit elemezve. Kurzusait a Bauhaus tanúkai és fiatal művészek látogatták, köztük Forbát is aki személyes kapcsolatán túl még más lehetősége is volt Doesburg munkásságáról és Stijl kurzusáról tájékozódni. Ez a legújabb építészeti irány elvont elméletteskedéssel szűkíti le a saját világát. A geometriából és a hangsúlyozott szerkezetből létrejön a kubista-konstruktívizmus, amely átterjed a használati tárgyakra is. G. Th. Rietveld holland építész 1917-ben egy minden eddigi előtű székét szerkeszt az „új alakítás” elvi alapján; még az ülőbútor nevet is elveti és képződményét „üléshez való eszköznek” nevezi.

Elemi formákat kutatva alkotja meg 1917-18-ban az úgynevezett piros-kék széket. Ez a székkforma demonstratív újrakészítésként a bútoralkítás új fejlődési vonalát indítja el. Lakóházakat, kiállítási épületeket tervez, ugyanakkor - és bennünket ez érdekel itt leginkább - ülőbútorok kialakításával foglalkozik. A piros-kék szék, ez a szövettel bevont léckeret, Breuer Marcell első modelljeire is hatással volt. Még 1922-ben, tanuló korában a Rietveldéhez hasonló elvi alapokon fejlesztette ki első, kissé konstruktívista jellegű székkformáját. Rietveld más használati tárgyakat is tervezett, így 1925-ben olyan asztali lámpát, amely csak a funkcionálisan legszükségesebb elemekből áll. Éppen ebből a gazdaságosságból következnek klasszikusan tiszta formái. Amellett, hogy nemzetközileg ismert és elismert építész, elsősorban designer volt; jelentősége abban van, hogy tárgyalban láthatóvá tette a szerkezeti elemeket. Rietveld piros-kék, és Breuer favázás székéhez hasonló stílusjegyeket mutató bútortervet Forbát is készített, ami talán az egyik legmeghatározhatóbb bútorral közé tartozik munkásságát áttekintve. Forbát leginkább mint építész dolgozott, munkái ezekben a dimenziókban teljesednek ki és építészet méginkább a nagyobb összefüggések, a városépítészet felé nyitja meg. Így tárgyformálási munkásságában kevés produktumot tudunk felmutatni, ezek közé tartozik desszau Bauhaus gyűjteményben bemutatott asztal, ülőke és támlásszék együttest, amit Forbát tervének tartják. Forbát berlini lakásába Breuer készített bútorokat így az is elképzelhető, hogy ez a bútor együttes is ebből a lakásból származik, erre vonatkozólag viszont nincs biztos adat. A bútorcsoport mindkettőjük munkásságába beleillik és amennyiben Forbát tervének tekintjük, akkor is érezhető rajta Breuer közreműködése. Feketére pácolt favázon világos fedlapokkal készült tiszta geometriai konstrukció. Az ülőbútoroknál a két szemközti négyzetes léckeretet lent az oldalmezőn merevítő fogja össze. Felfelé és lefelé nyitott U elemekből áll az ülőke váza, mely többszörösen megtört és irányváltó egyenesekből felépülő, önmagába visszatérő vonalvezetésű. Az asztal fedlapja felcsapható és a hasábos váz elfektetésével az ebédlőasztal alacsony dohányzóasztallá alakítható.

„A technikában egy új korszak legnagyobb megjelenési formáját látjuk, azt mintegy a jövő bevezetésének tekintik olyan tökéletességet és egyenletességet vélik a gép munkájában felfedezni, amelyre emberkéz nem képes.” - H.L.C. Jaffé a De Stijl-ről

A Bauhaus-telep építőköréből kiszakadva, szabad építészként néhány tervezési feladata nem biztosította a most már családos Forbát megélhetését az inflációs időkben. Borthyk Sándor (1893-1976) festőművésszel és Max Burchartz-cel (1887-1961) társulva „Neue Reklame Gestaltung” néven grafikai műhelyt nyitott, ahol plakátokat terveztek, alkalmazott grafikával foglalkoztak. Fennmaradt és publikált rajzai jól tükrözik, milyen egyéni, karakteres hanggal jelentkezett, amit mégis erősen meghatározott a Bauhaus szellemisége, akkori eszmevilága, formai törekvései. A különböző grafikus felület kitöltésű idomok és vonalstruktúrák tagolta kéterajzai legtöbbször egy távoli táj felülnézetének képzetét kellik. A korai dinamikus, expresszív absztrakt kompozícióktól (1920) az őszhajló ívekkel katedrális asszociációkat ébresztő, vagy az egymáson áttűnő alakból, fénybe foszító felületekből a képek terébe felnyúló színes kéterajzoktól a későbbi vonalas, síkkonstrukcióig jut el építész pályakezdésének évei alatt. Pécsen a Janus Pannonius Múzeum gyűjteményében őrzött három grafikája az 1960-as években újrafestett, az 1920-as években a de Stijl hatására létrejött szigorú geometrikus kompozíciói felelevenítése. Színevilága puhébb, visszafogottabb e csoport alkotóinak színelhasználathoz képest. Nélle ugyanis a vonalak vastagodása, sűrűsödése, illetve keresztveződésükkel kialakított tónusok és felületek adják a téri hatást, és nem a tiszta színek és azok kontraaszta. A képek tagolása, felosztása feszültségekkel teli, mérlegelt arányokkal, egyre kevesebb elem és szín használatával történik, amelyek gyakran a színes papír alkalmazásával adott elaphoz igazodnak. Terveimben több helyen alkalmaztam Forbát geometrikus kompozícióiból vett grafikai megoldást, mint a bútor dászító elemét, ezzel nem szájba rögösen tudatosítani akartam az építészel való kapcsolatot, inkább a technikai lehetőségek, a CNC alapú gyártástechnológia kínálta megoldást ezerekben volna bemutatni és egyben a mintát piasztikusán, a síkból kimozdítva megjeleníteni.

Forbát Alfréd munkássága Pécsen (1933-1938)

Az első világháborút követően a pluralizmus jellemezte a hazai építészeti is: az európai klasszicizálás helyett itt túlnyomóan a hivatalos neobarokkos eklektika, mellette a modern, díszített, art deco stílus változata tűnt fel, valamint a német téglaeépítészeti hatása, annak texturális és díszítő (expresszív) lehetőségeivel. Mindemellett a külföldön tanult, és tanulmányutakat tett magyar építészek munkáiban, valamint a publikációk, folyóiratok révén nálunk is tért hódított az „Új tárgyiasság”, a modern építés is. A 30-as évek gazdasági válságakor az általános lakásnyomor enyhítésére biztató megoldást kínáltak a funkcionalisták racionális, gazdaságos lakásépítő kísérletei. A lakáshiány enyhítését célzó, munkateremtő vállalkozásként kezdeményezett fejlesztések a következő évtizedre a feladatok modern szellemű megoldására, családi házak tervezésére ad módot a helyi építészeknek. Típusház pályázat kiírásával próbálják meg a területek korszerű beépítését elősegíteni. Ebbe, a számára „testre szabott” munkába Forbát csak 1938-ban kapcsolódhatott be. Pécsen az egyetem és az egyház kezdeményezte építkezések mellett a lakásépítés is fellendülőben volt: a város lakásépítkezései a helyi építőipar életben tartó vállalkozások voltak. Az építési szabályrendelet által kijelölt zónákban az építhető lakóházak típusát, méretét szabályozták, a magánépítkezéseket 25 éves adómentesség bevezetésével ösztönözték. Ilyenek voltak a helyi viszonyok, amikor Forbát úgy döntött, hogy szülővárosában keres magának feladatot. Családi megrendelések és a zsidó kereskedő és értelmiség ismerősök megbízásai segítik itthon munkához jutását. Az előző évek nagyszabású feladatait most szerényebb munkák, átalakításokra szóló megbízások követik, amit Forbát találékonyan, a használók igényeire figyelve old meg. Forbát pécsi munkássága a regionalista modern irányába változott. A környezethez, a tájhoz, a helyadottságaihoz alkalmazkodó, a helyi építőanyagokat és technikát felhasználó modern lakóházakkal a városképben hatásos és maradandó megoldásokat hozott létre. A funkcionálisnak „organikus” változatához hajlott, amikor több hatást ötvözött építészeti stílusban, és a plaszticitás, a mozgalmassabb formálás iránti vonzódását mutatta. Forbát kerülte az adott politikai helyzetben akkor már egyre inkább bolsevistának tekintett Bauhaus-jelleget, és zsidó megrendelői is ezt a visszafogottabb moderniséget várták el tőle.

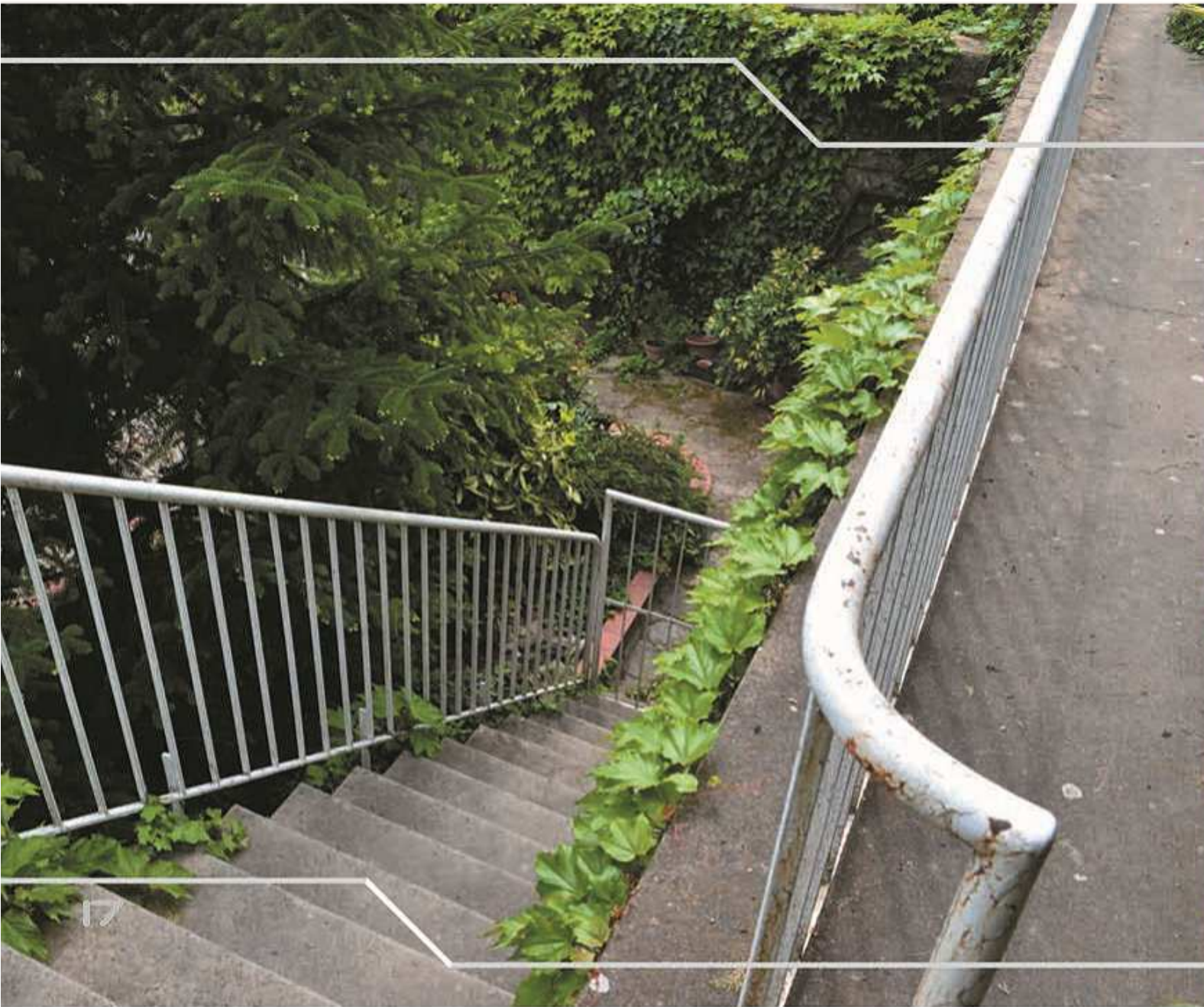
Forbát a pécsi időszakában megpróbált tudatosan visszafoglalni bizonyos értékeket azokból a hagyományokból, amelyeket az avantgarde az 1920-as években száműzött. E kísérletében nem állt egyedül. A 30-as évek végén a funkcionalisták egy része a tradíció és a klasszicizálás felé fordult. 1937-ben a CIAM párizsi kongresszusáról hazatérve Forbátot Schreiber Szigfried, egy régi pécsi fakereskedő vállalat tulajdonosának megbízása várta azzal a kéréssel, hogy a Bálványi-házhoz vezető utca nyugati oldalán egy régi ház lebontásával újat építsen számára. A telek adottságai, hirtelen lejtése tette bonyolulttá a feladatot, amely lehetőséget nyújtott soklépcsős, támfalassal, teraszos kert kialakítására, összekapcsolására a lakással. (Tervének kelete: 1937. október 15.) A Hunyadi u. 23. szám alatt zárt utcában illeszkedő magasföldszintes épület udvari homlokzata kétemeletes de a nyugatra néző homlokzat a padlástérbe épített szobával háromszintessé válik. A régi épületre részben ráépítés történt, toldással az udvar felé. Az utca felől nem mutatja tágasságát, utcafronti megjelenése teljesen neutrális képet mutat. Cselédszoba, mosókonyha, pince helyiségeit világítják meg. Az utca lejtése miatt a ház leg-mélyebb sarkára került a nagykapu, melynek szép vasrácsa már nincs meg, először elfalazták majd a lakók igényeinek megfelelően garázsajtót építettek a helyére. Az udvari földszint ablaksorát a két oszlop hordozta terasz árnyékolja. Ide néznek a magasföldszinten elhelyezett konyha, reggeliző és lányszoba ajtó, ablakai. A házba belépve, kis előtérrel keresztül vezet fel az emeletre a Forbát által is kiváltságosnak tartott kacsos ívelésű mellvédrel kísért belső csigalépcső. Ez vezet a földszintről a reggeliző terembe, amely teljes szélességében felel meg a terasz felé, majd folytatódik a tetőtérbe épített garzonlakás felé. Az utca felé egyetlen, függönnyel elválasztható nagy tér a nappali, ebből nyílik a háló. Az utcai homlokzatot az ablakokkal 1+2+1 kiosztásával ritmizálja a középső, két kétszárnyú ablak összevonásával alakított „szalag”. A háló mellett a külön WC és fürdő másik oldalára került a lányszoba. A toldalékon és tetőtérben kis garzonlakás van (előtér, egy szoba, mosdó, gardrób, kamra). Tervében a teraszra az udvarról is felvezet egy csigalépcső, de ezt kivitelezéskor megváltoztathatták, így ez a legjellemzőbb különbség az eredeti terv és a megvalósult ház összehasonlításában.

Hunyadi u.23.

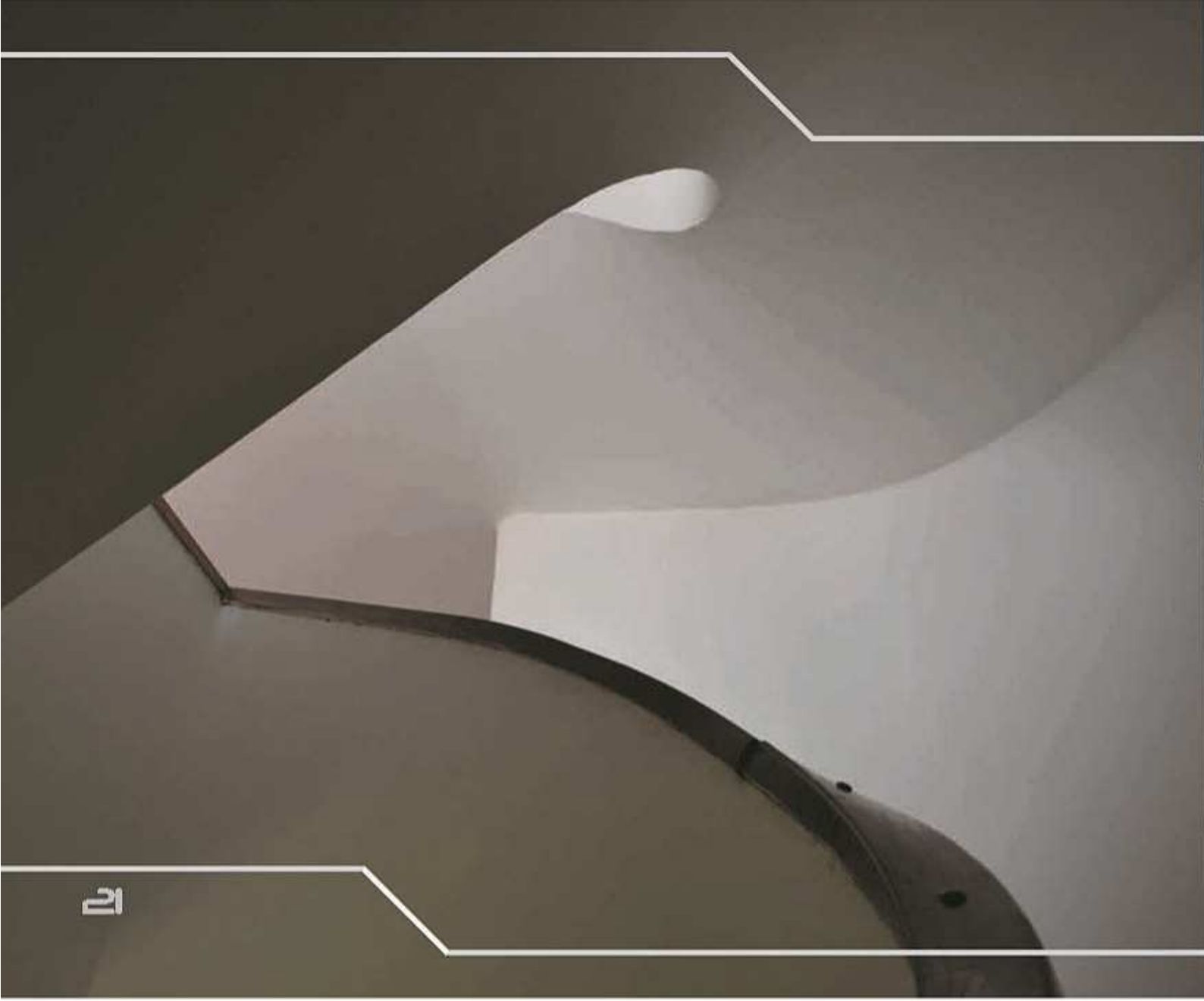

A terasz szintjéről lecsúszott, a kertoldalba vágott közlekedőn már a kert egyik terasza közelíthető meg. Innen további, pálcátagos könnyed fémkorlátok határolta lépcsők visznek a természetű támfalakkal kialakított felsőbb kertteraszokra. Mintha egy Forbát-féle absztrakt kompozícióban járnánk. A házból kinyúló karokként öleli magához, húzza terébe a ház ezeken át a természetet. Forbát szerette a lakóépületet és belső lépcsőjét az egyik legszebb munkájának tartotta. Személyes megjegyzést teszek ezzel a házzal kapcsolatban, amit választottam Forbát munkásságából és doktori dolgozatom témájának meghatározó elemévé tettem. Ez a kiválasztás tulajdonképpen nem is véletlenszerű, inkább mondhatom, hogy sorsszerű, hiszen gyerekkorom óta járok ebbe a házba, és gyerekkorom óta ismerem a házat és benne élő csodálatos embereket. A ház tulajdonosaival családi és egyben jó baráti viszonyban voltunk és vagyunk, így a mai napig fenn áll az a kapcsolat, ami lehetőséget adott arra, hogy közelebbről is megvizsgáljam a házat és azt a szellemiséget, ami hihetetlenül erősen sugárzik falából. Ez a szellemiség több helyről származtatható. Az egyik és talán legmeghatározóbb és meghatározhatóbb tényezője a benne élő emberek kultúrájához, intelligenciájához, természetükből fakadó szép kerassésének igényéből fakad. Klausz Gyula (1927-2011) építész és felesége Gödö Gizella olyan lelket vitt a ház falai közé, meghatározva a ház és környezete tökéletes összhangját, ami akarva-akaratlanul megérinti a házba belépő vendéget. Amikor az újonnan megépült Zsolnay negyedben először jártam, akkor éreztem ezt az érzést, mintha az évek, évtizedek építő szellemisége a mai napig ott maradt volna és az a tudás, fejleszteni vágyás, kreatív szellemként járná át a benne szemlélődőket. Ez a lelkeség járja át az egyébként Forbát által is igen kiemelt figyelemmel kísért házat. Tulajdonosai minden apró részletében odafigyeltek a ház egységére. Kívül a kert és annak növényei gondos munka eredményeként díszítik az épített környezetet jellegzetességeként meghatározható teraszokat, belül a berendezés olyan a jó értelemben vett eklektikus képet mutat, melyben élni csak a legnagyobb boldogságban lehet.

Ezért is választottam doktori munkámnak ezt a témát, hiszen nem csak kézenfekvő, hogy adott egy jellegzetes kor, kiemelkedő pécsi építész és az általa tervezett ház, de egyben megtiszteltetés is, hogy az általam tervezett bútorokat ebbe a térbe helyezhetem, és ennek a szellemiségnek vehetem alá, még akkor is, ha mindezt, mint a tervem bemutatásához szükséges háttérként is használom fel. A fentiekben említett szellemiség és tulajdonosának tiszteletben tartása miatt nem az eredeti funkcióknak megfelelő bútorzatot kívántam tervezni. A ház lakóépületként szolgáló helységeit egy általam kitalált, nem valós helyzetnek megfelelően dolgoztam át. A ház kialakítása, a lépcső az erre épülő előterek három jól kiválasztható szintet határoznak meg. Az erre felfűzött szobák és egyéb terek úgy lettek kialakítva, hogy az aktuális körülményeknek megfelelően lehessen őket egymástól elválasztani, vagy adott esetben összenyitni. Nagyszerű ötlete volt Forbátnak, hogy mind a három szinten kialakított mellékhelyiséget és vízcs blokkot, így nem szükséges a szintek közötti esetleges átjárás.

A ház funkció váltása

A ház funkció változása a következőképpen történik tervam szerint:

A ház megtartva annak szellemiségét, építész tervezőjének épített hagyatékaként a pécsi építészeti „műterem” lehetne, ahol építészek dolgoznak, gondolkodnak, bemutatkozási lehetőséget kapnak és nem utolsósorban kapcsolódnak. Remélem nem hangzik túl utópisztikusnak a gondolatom.

1) alsó szint: vendéglátás.

Forbát tervein nem látszik, de a ház kialakításának történetét megnézve ez a ház egy tulajdonképpeni ráépítés volt, így maradhatott ki tervéből az a kis pincehelyiség, ami az alagsori helyiségekből közelíthető meg. Ez adta azt az ötletet, hogy ide helyezzek valamiféle vendéglátó egységet, borospincével és kúbszobával a kapcsolódni kívánó építészek és vendégeik számára. A vendéglátó egység földszinti elhelyezése azért is célszerűbb mivel így nem szükséges az egész házat a vendéglátás funkció alá rendelni, vendégeit az intímabb részekről jól el lehet különíteni.

2) középső szint: kálitató tér és vendégszoba.

A jelenlegi nappali és dolgozó utcával való együttlélése vitt arra az elgondolásra, hogy itt valamiféle bemutató teret kellene létesíteni, egy olyan bemutató teret, ahol az építészeti lehetőséget kapna műltjának, jelenének és jövőjének bemutatására, ezen kívül szakmai folyóirattárként is látogatható lehetne. Jelen esetben én most egy rögtönzött Forbát tárlatot mutatok be a teljesség igénye nélkül. Az emeleten lévő kis hálószobát vendégszobának rendeztem be bútoraimmal az ide látogató építészek és egyéb vendégek számára.

3) tetőtéri szint:

Az itt kiépített garzonlakást is vendégszobaként jelöltem, bútoraimnak megfelelően itt franciaágyas, míg az előzőben két szimplaágyas berendezéssel. A jelenlegi padlástér nincs kiépítve, de mérete és tájolása miatt tervemben beépítettem és kreatív iroda kialakítását gondoltam megjeleníteni ebben a helyiségben. A helyiségnek nincs ablaka, de funkciójához szükségszerűnek gondolom a megfelelő természetes világítást, így gondolatban megnyitottam az utcafront felé a ház tetőtérét. Nem vagyok építész ezért és az eredeti terv tiszteletben tartása miatt nem mentem bele a konkrét tetőnyílás elképzelésébe, inkább csak az általam meghatározott belső funkció az, aminek megfelelően elhelyeztem egy nyílászáró kialakítást.

De Stijl hatós

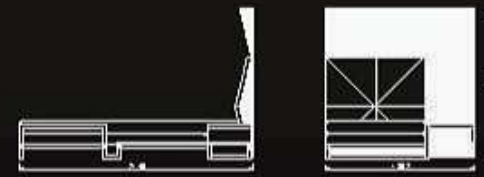
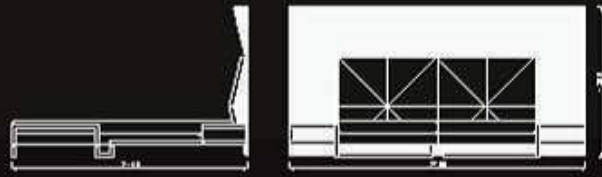
Hálószoba, nappali bútorzat

A hálószobában, nappaliban - itt funkcionálisan kiállítással is kibővült - tervezett bútorcsaládom szerkezet felépítésén egyből szembetűnő az a konstruktívista megoldás, miszerint a bútor teljes konstrukcióját egy állványként funkcionáló lécváz határozza meg, mely hasonló módon Forbát, Breuer bútoraihoz egyfajta folytonosságot sugalló vonalvezetésre épül. Az alapszerkezet egyszerű konstrukció, a lécváz irányváltó vonalvezetését fém pálcákkal stabilizáljuk, az így kialakult vázkompozíció meg is állna magában, de a tényleges funkciókat az ebbe a vázrendszerbe beleültetett bútorrestek látják el, melyeket rögzítünk a vázhoz. A bútorrestek selyemfényűre lakkozott fehér vagy színes felületei erős kontrasztot mutatnak a váz sötétebb keményfa vázával. Ezeket egészítik ki a bútor fémszerkezetei, látható csavarkötései, a fém

Fontosnak éreztem a bútoraimnál az aszimmetria megjelenítése ezért a Forbát geometrikus kompozíciójának téri megfogalmazásaként tervezett falburkolat és bútorfront szerkezetét úgy alakítottam, hogy szimmetrikusan és aszimmetrikusan is lehessen használni. A frontok festett mdf alapanyaga lehetővé teszi az ilyen háromdimenziós kialakítást, ezzel különleges megjelenést biztosít a bútor számára. Az egyes bútorok között átfedések vannak, így a konstrukció lehetőséget ad a bútorok kombinálására, helytakarékoság és funkció meghatározási szempontok figyelembevételével.

FD-Geom-AL/2

francie égy feburkolattal

FD-Geom-AL/1

szimple égy feburkolattal

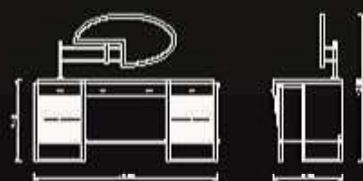
31

32

FD-Geom-AS

tükrös pipere asztal

FD-Geom-AS/KD2

tükrös pipere asztal komód kombináció

33

34

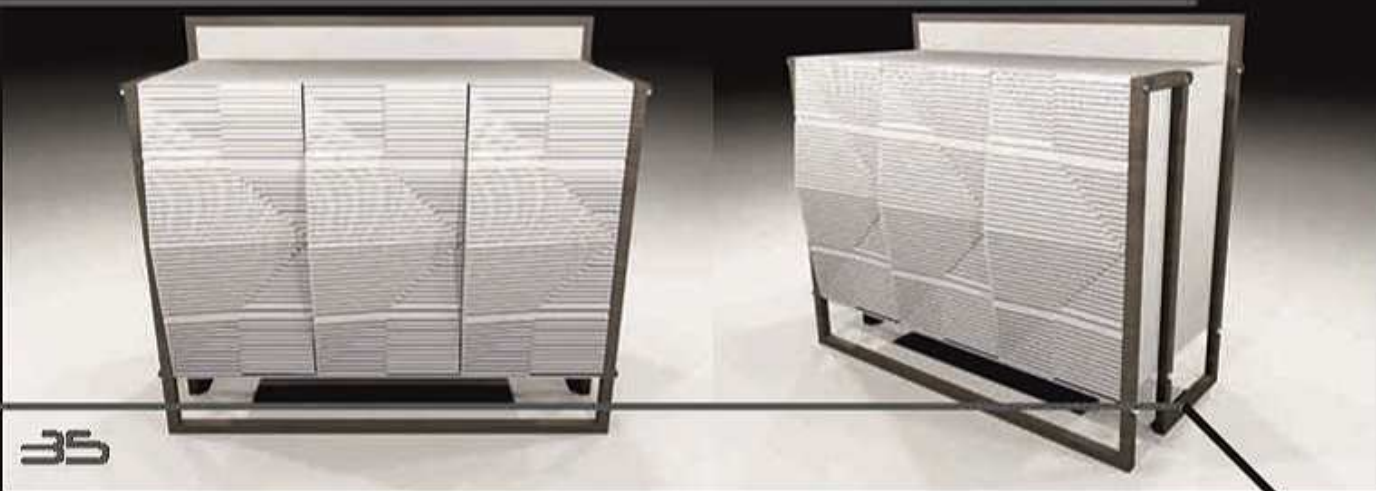
F-D-Geom-K01

három ajtós elcsiszoltacskény

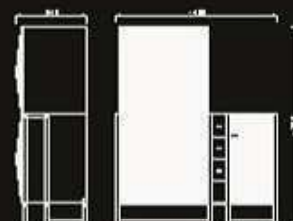
F-D-Geom-K02

három ajtós komód

F0-Geom-S4

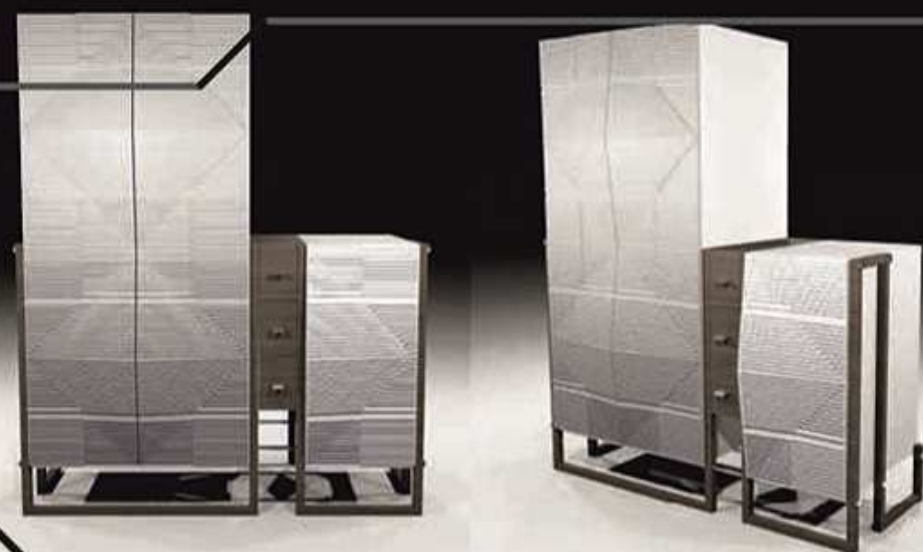
elacsony-magas szekrény párosítással

F0-Geom-S4/K02/S4

kombináció

37

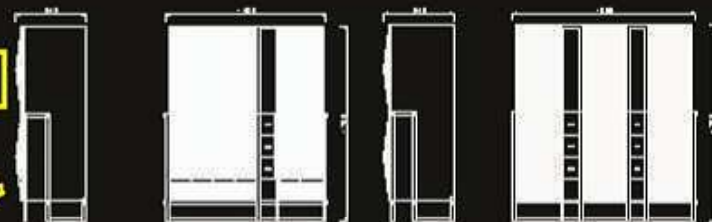
38

F0-Geom-SZ2

szimpla-dupla szekrény, pipere fiókokkal

hármás szimpla szekrény
kombináció, pipere fiókokkal

39

F0-Geom-SZ3

40

középső szint vendégszoba kialakítása két szimpla ágygal

felőtéri gazon szobájának kialakítás franciaágygal

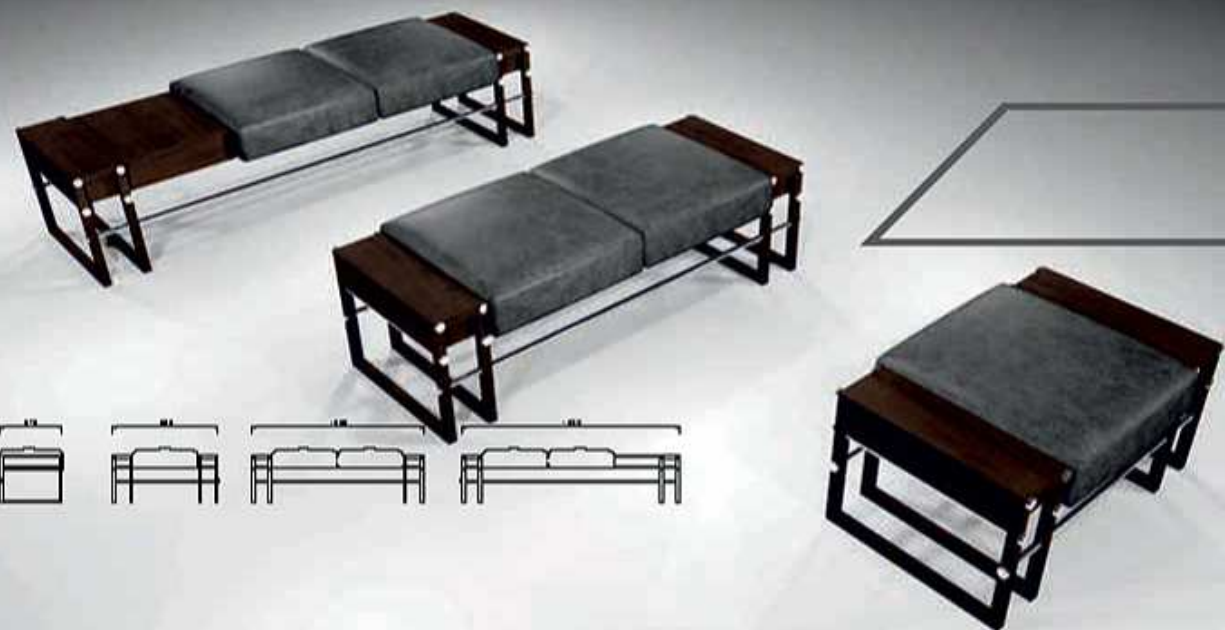

Forbát Alfred életmű kiállítás koncepció

FO-Geom-UL1/UL2/UL2*

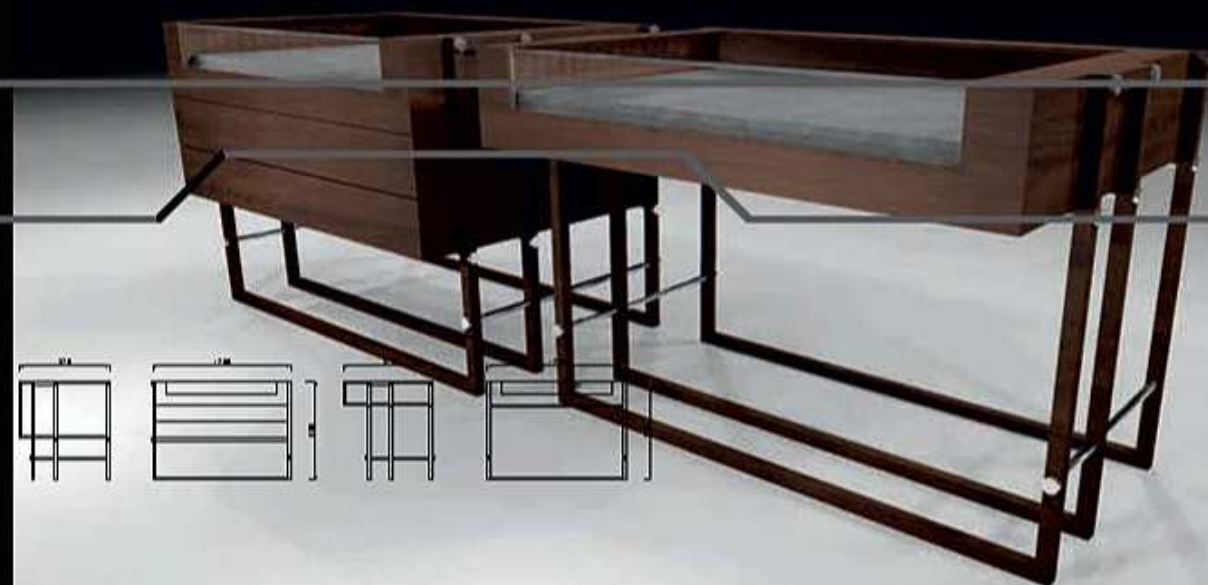
bőr párnás ülőbűk

45

FO-Geom-TA1/TA2

időjárás ellenes tároló, tároló fiókkal

46

F0-Geom-F01/P02/P03

kiállítási posztamentek

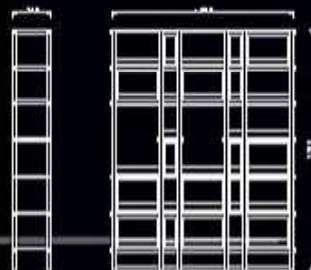
47

variálható polcos szekrény

48

F-D-Geom-KP

variálható polcos szerkezet

49

50

variálható polcos szekrény

51

52

Váltható polcos szekrény ———— kiállítási bútorok

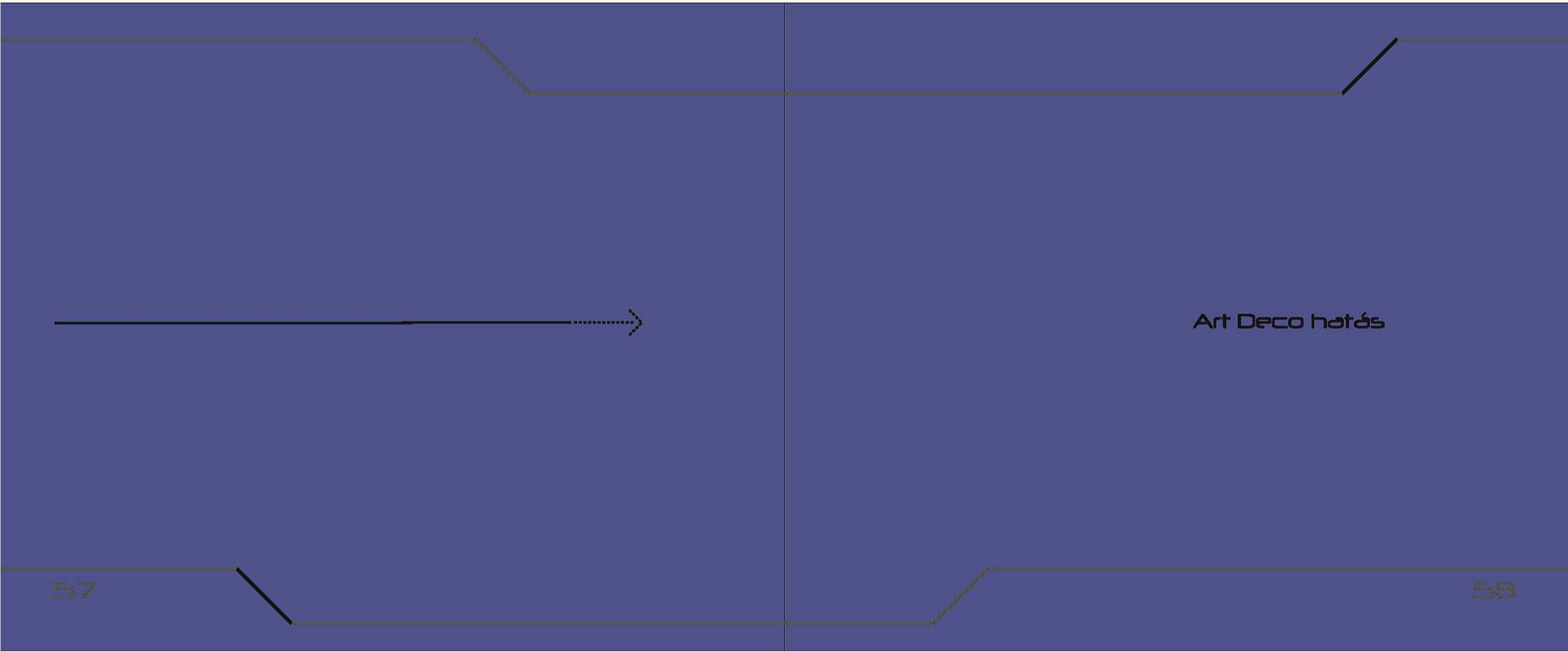
A polcos szekrény felépítése egyedül igényeknek megfelelően alakulhat. Az előre eltervezett kialakításnak megfelelően kell a vázszerkezetet összeállítani, ez magasságban és szélességben is variálható. A funkcionális betétek egyedileg variálhatók, tetszés szerint lehetnek nyitottak, zártak, kicsik, nagyok, melyeket a végső elrendezés után a vázszerkezet összehúzásával rögzítünk. Az így összeállított, helyére került bútort a későbbiekben tetszés szerint variálhatjuk, mert az alapszerkezetet nem kell szétszedni ahhoz, hogy a bellesztett funkcionális elemeket kicseréljük.

Az alap vázszerkezet kialakításához különböző hosszúságú léceket használunk, így változtatható a magasság, de akár bármelyik dimenziója.

A jelenlegi nappalt és dolgozót alakítottam át a kiállítás és folyóirat-tár funkciójának megfelelően. Az a folyóirat-tár berendezéseként mutatom meg variálható polcos szekrénybútoromat, beterve vele a szoba legnagyobb falát és egészítem ki különböző más léptékű bútorokkal ugyanazon bútorcsaládból a helységen belül. A helységbe középre tettem Forbát rekonstruált asztal szék bútor együttesét ami egyben az olvasgatás helyül is szolgál. A teret Forbát munkásságát bemutató fényképek díszítik. A tágas nappalban, tervemben Forbát életét és munkásságát bemutató kiállítás foglal helyet, a falon felburkolatba illesztve láthatók azok a képek, melyek hatása a tervemben is érezhető, geometrikus motívumok bútor alapanyagba maródtak. A kiállítás bútorzatába Forbát jellemző tervelt és annak makett változatait képzeltem.

Art Deco hatás

57

56

A magyar művészeti élet számtalan módon kapcsolódott az art deco forrásvidékének számító két szellemi központhoz: Bécshez és Párizshoz. Inspirációban tehát nem volt hiány de ahhoz, hogy a stílus nálunk is gyökeret eresszen, speciális okok játszottak közre. Az art deco Magyarországon később és egészen más körülmények között bontakozik ki. Annak következtében, hogy az a fejlődés, amely a század elején jellemezte a gazdaságot és ennek nyomán a kultúrát, a két háború között sajnálatos módon megakadt. A Bauhaus-ban tanító és tanuló magyar művészek (Moholy-Nagy László, Breuer Marcel, Molnár Farkas) által adva volt, hogy az ország az ipari esztétika művelésében és meghonosításában, Európában élenjáró legyen, s vele a termelés és a fogyasztás jellege is az egész társadalom javára pozitív módon átstrukturálódjon - a fejlett technológiával készülő, magas műszaki és esztétikai tartalommal rendelkező korszerű szériatermékek javára. Ezzel szemben csak a gazdaság bizonyos szektoraiban tudott kibontakozni olyan fejlődés, amely a tervezésre összpontosított, így aztán az a tudás, amit nem használt az ipar, más területeken nyilvánult meg. Az art deco hazánkban nem vált a szellemi életben meghatározó, még kevésbé a mindennapokban közvetlenül érzékelhető stílusáramlattá.

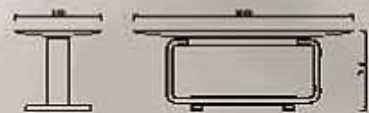
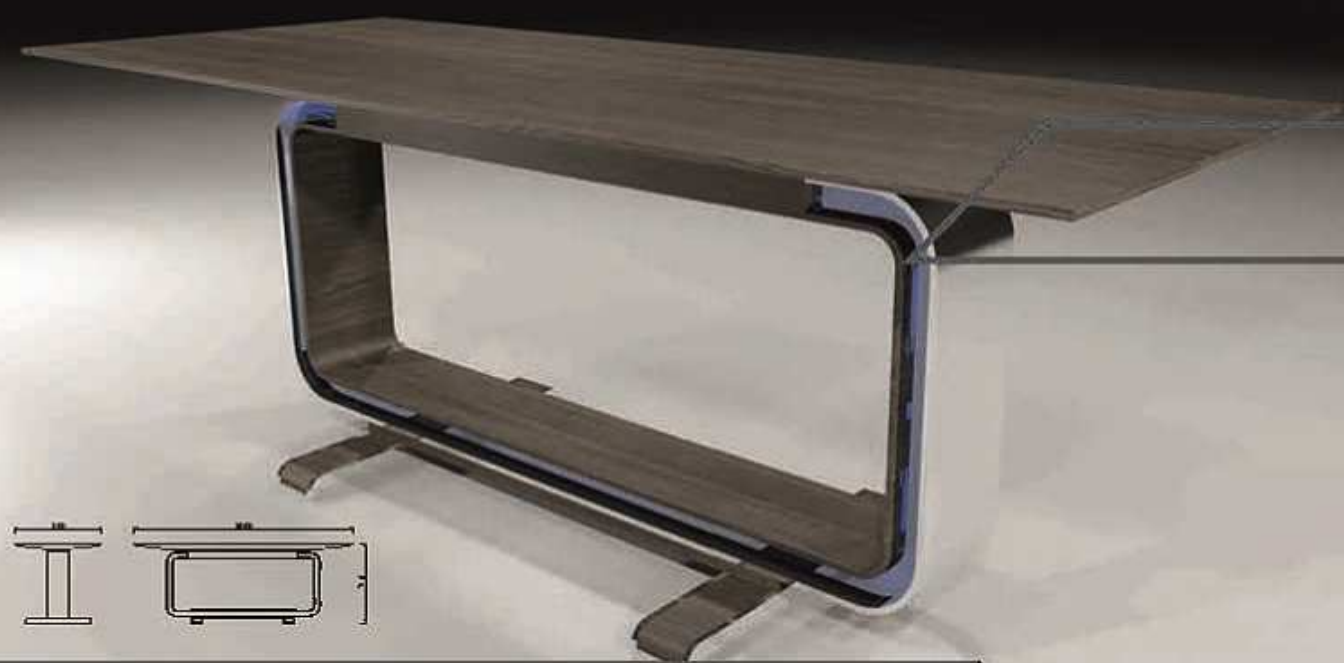
A reprezentatív építkezéseket, az államilag felkarolt művészeti konstruktivista esztétikát a hatalom bolseviknek, azaz a nemzettudat minden módon irtandó mótelyének tekintette, a műveléséhez szükséges feltételek megteremtésétől a hivatali apparátus elzárkózott. Hozzá képest az art deco képviselői előnyösebb helyzetben voltak: csak modernnek minősültek. Állami támogatást azonban ők sem kaptak, mivel a fényűzéshez szükséges anyagi erőt a társadalmi elit a neostilusok szolgálatára fordította. Az art deco így lett nálunk akaratlanul is az avantgárd természetes szövetségese. Ez a kapcsolat amagyarartdecoegyik legfontosabb sajátossága. Az art deco-nak sok olyan tárgyi emléke van, amely első ránézésre akár a funkcionalizmushoz is sorolható. Egyszerű struktúra, puritán megjelenés, gyárthatóság jellemzi ezeket az alkotásokat. A konstruktivisták szerint a világegyetem olyan egyszerű törvények szabályozta, átfogó rendszer szerint épül fel, amelynek ismeretében aztán a mindennapi élet bármely szükséges eleme létrehozható ezért a jövő művészeinek teljesen új formai eszköztár alapján kell dolgozniuk. A Bauhaus, amely kezdetben beírta azzal, hogy a növendékeknek alapos anyagismeretre kell szert tenniük választott szakmájukban, megfogadta a fenti tanácsot.

A hatás jól szemléltethető Breuer Marcel munkáin, melyek egyszerű konstrukcióként indulnak, amelyek aztán a nevezetes csőszékeivel érnek be. Tárgyai megformálásakor kizárólag az anyagból és annak technikai adottságaiból indult ki és a forma nem valamiféle belső kép kivételése. Innen az a fajta minimalizmus, amely végül a lehető legegyszerűbb konstrukcióhoz és a legtakarékosabb anyaghasználathoz vezetett. Az art deco puritanizmusának forrása azonban egészen más. Nem az egyszerű formákat igénylő nagyipar, hanem a természet világa, amely éppúgy funkcionális, csak amit sokkal bonyolultabb mechanizmusok mozgatnak, mint amilyenre az ember alkotta gépek képesek. A tárgyakon semmiféle applikált elemeket nem látunk, egyszerű mértani formákból állnak de ebből korántsem következik, hogy merőben ipari produktumok volnának. E oszupasz konstrukciók gazdag formáit a felépítés logikája mellett az a felismerés élteti, hogy a tárgyaknak az ember jó közérzetéhez kell a maguk módján hozzájárulniuk. Ez a komfortigény az az érzelmi többlet, amely az art deco darabjaiból sosem hiányzik, s amely még a legszikárabb konstrukciókat is megszelídíti az öröm, a játékosság, a humor valamely esetlegesnek tetsző, ám annál fontosabb vonásával.

Bortnyik Sándor festőművész a konstruktívizmus híveként fordult meg Weimarban, műtermet bérelt, melyet gyakran kerestek fel a weimari magyarok, köztük Forbát is. Tanította növendékeit később idehaza, saját magániskolájában, illetve készített (részben Molnár Farkassal közösen) bútorokat. Ugyanakkor az art deco eredményeit is magába olvasztotta. Nemcsak festményei tanúskodnak a gépi világgal szembeni jellegzetes art deco életérzésről, hanem dekoratív színes plakátjaival is közelebb áll az art deco világához, mint a konstruktivista stílushoz, amelyet a fénykép használata mellett minimális, feketére és pirosra redukált színvilág jellemez. A második világháború után Bortnyik az oktatásban igyekezett hasznosítani a Bauhausban szerzett tapasztalatait. Hasonlóképp minősíthető a bútortermés; Kozma Lajos, Kaesz Gyula, a Nagy Antal bútorgyár munkái - Bortnyik grafikáihoz hasonlóan - éppen olyan tiszta szerkezetű, anyagszerűen megfogalmazott, tömeggyártásra is érett konstrukciók, mint a funkcionalisták tervei. Csak éppen az art deco félszínvilágának megfelelően gyöngéd, barátságos attitűdre vannak hangolva egy-egy kecses idommal, meleg színnel, mézes-mázos dekorral. Ezt a hatástfelerősíti az előállítás módja: a tárgyak egyedileg kivitelezett és készítőjének személyiség jegyeit is magukon viselő alkotások.

FO-ART-AS1

étkezőasztal

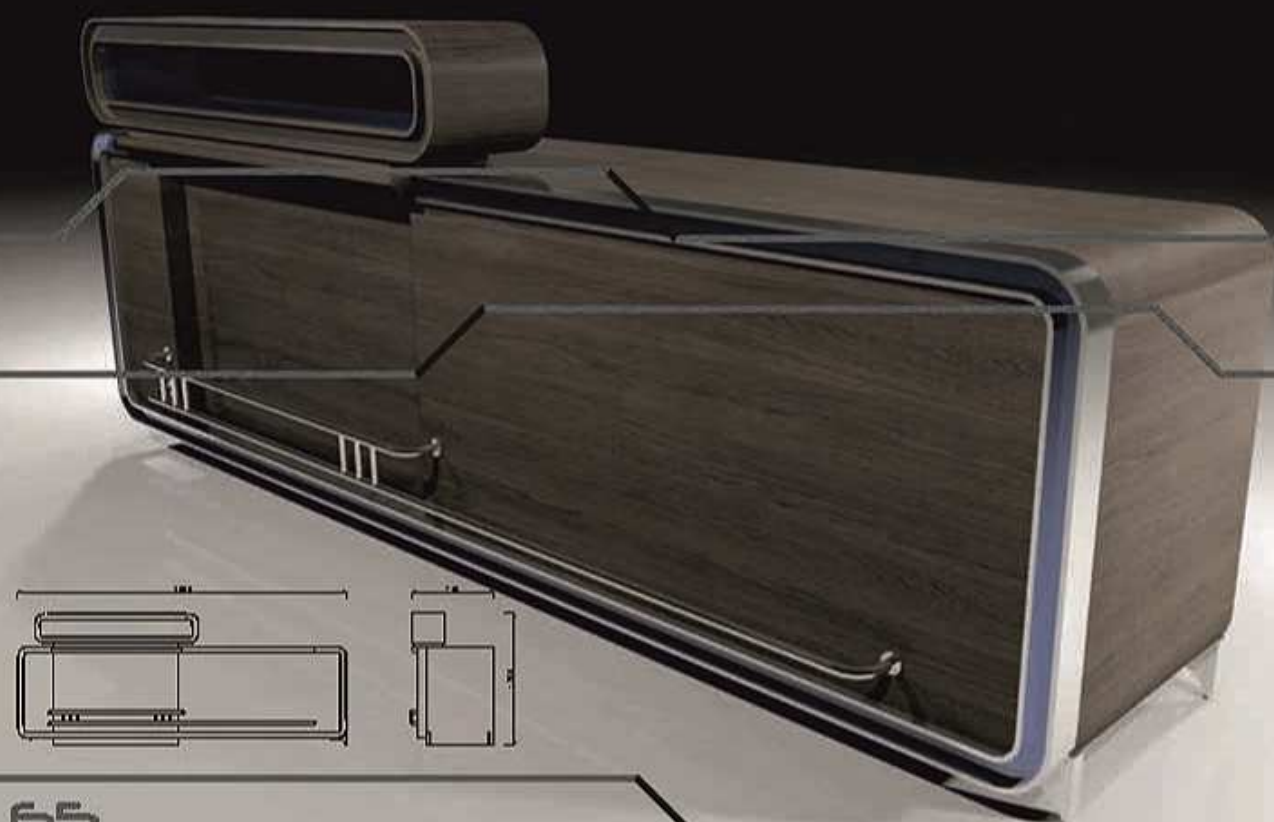
63

FO-ART-AS2/AS3

Étkező asztal. Az asztalok asztalközép felépítése lehetőséget ad az asztallap elforgatására, illetve a lábak elforgatása irányultságot ad az asztalnak, így teszi variálhatóvá a teret.

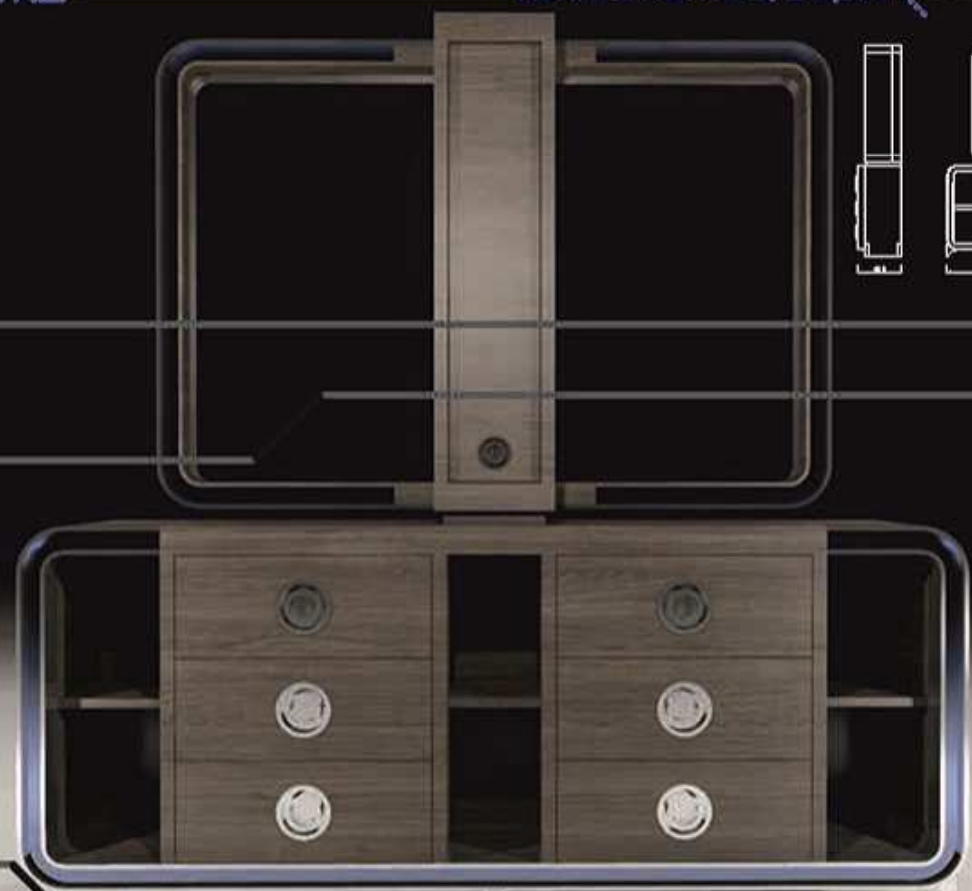
64

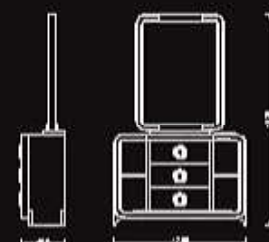
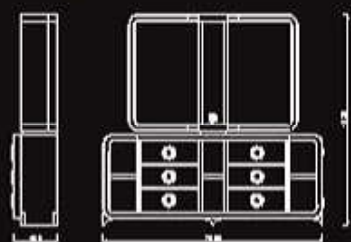
Vendéglátás, étkezés tárgyköréhez tartozó bútorok. Az itt szereplő bútorokat jellemző egyszerű letisztult formavilág, az anyag főbb szerkezeti egységén belüli vonalfolytonosság játéka, egy anyagból egyszerű munkafázisoknak megfelelően elkészíthető alkatrészekből való felépítés szerint akár funkcionalistának tekinthetnénk, mégis a bútor arányai, a sarkok finom lekerekítései, stilizáló kiegészítői kecsesebbé teszik még a nagyobb testű bútorokat is. Ha megfigyeljük mai high-tech tárgykultúránkat (mobiljaink mérete és formái) hasonló formai világot veszünk észre. A fémes keretezés jól körülítható formába helyezi a bútor tömegét, de a két héjként kialakított szerkezetbe épített színes üvegbetét teljesen súlytalanná teszi a tömörebb alkatrészeket is. Bútoraimhoz szerettem volna modern a mai forgalomban kapható asztalosipari termékeket hozzárendelni, így itt hajlítható kompaktképzést gondoltam, amit jelenleg csak gyári körülmények között megoldani de kezd egyre inkább ez a megoldás is tért hódítani magának a belsőépítészetben. Bútorom más anyagfelhasználással is elkészülhet akár mdf vagy rétegeltlemez hajlítással keresztül, így a felület akár furnérozottá is válhat, mely még otthonosabbá tenné a bútorokat.

FO-Art-TK2

tükrös komód, dupla

67

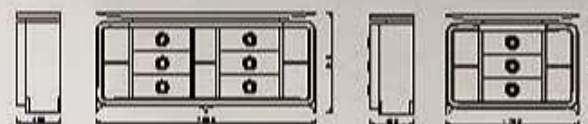
tükrös komód → FO-Art-TK1

68

F-D-Art-K01 ————— fiókos tároló komód <-----

-----> fiókos tároló komód, dupla ----- F-D-Art-K02

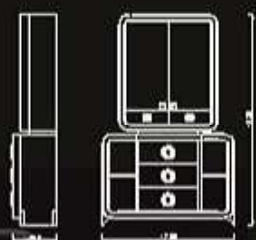

69

70

FO-Art-TS1

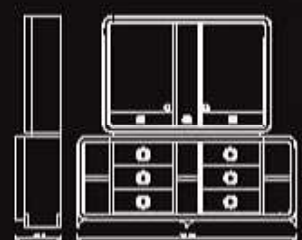
tükrös komód

71

üveges falúzó szekrény, dupla

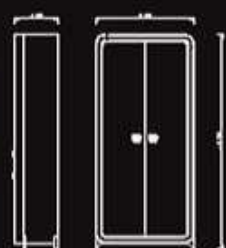
FO-Art-TS2

72

F0-Art-54

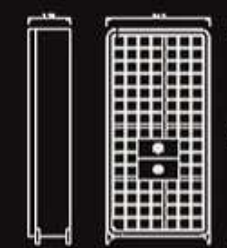
tároló szekrény

73

bortároló szekrény

F0-Art-B1

74

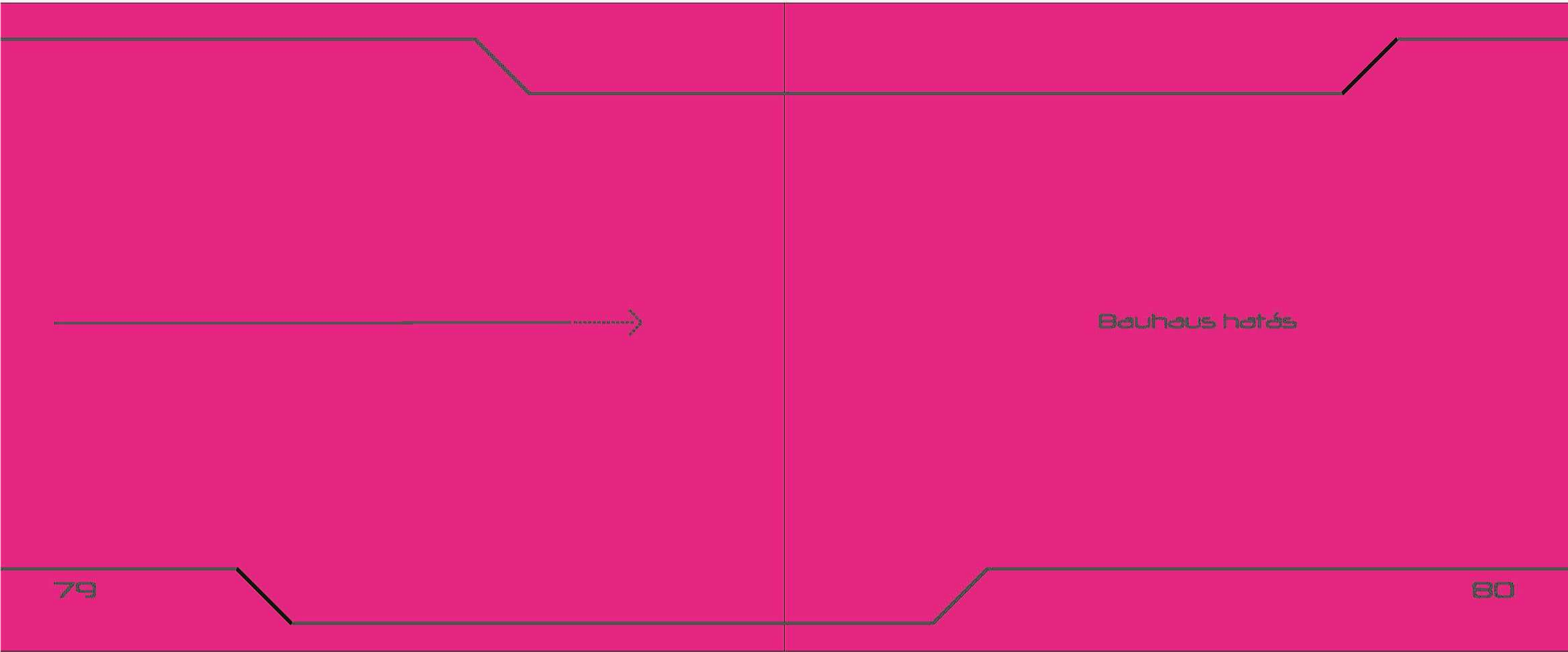
klubhelység <.....>

.....> borospince

A kor eklektikájára is jellemző olyan belső hangulatba helyeztem bútoraimat, mely lehetőséget ad egyrészt a bor kultúrájának megismerésén keresztül, másrészt a tárgyi környezet hatásait nem figyelmen kívül hagyó kikapcsolódásra. Bútoraimat egy nagyon meghatározó modern, geometrikus falburkolattal egészítettem ki, ezzel emeltem ki bizonyos, általam fontosabbnak ítélt falfelületeket és hasonló struktúrából építettem a falburkolatba illő nyílászárót is, ami a pince helységet és klubszobát választja el egymástól. Klubhelység falait Bortnyik Sándor képeivel díszítettem, melyek színes díszítésként erősítik az eklektikus érzést.

Bauhaus hotés

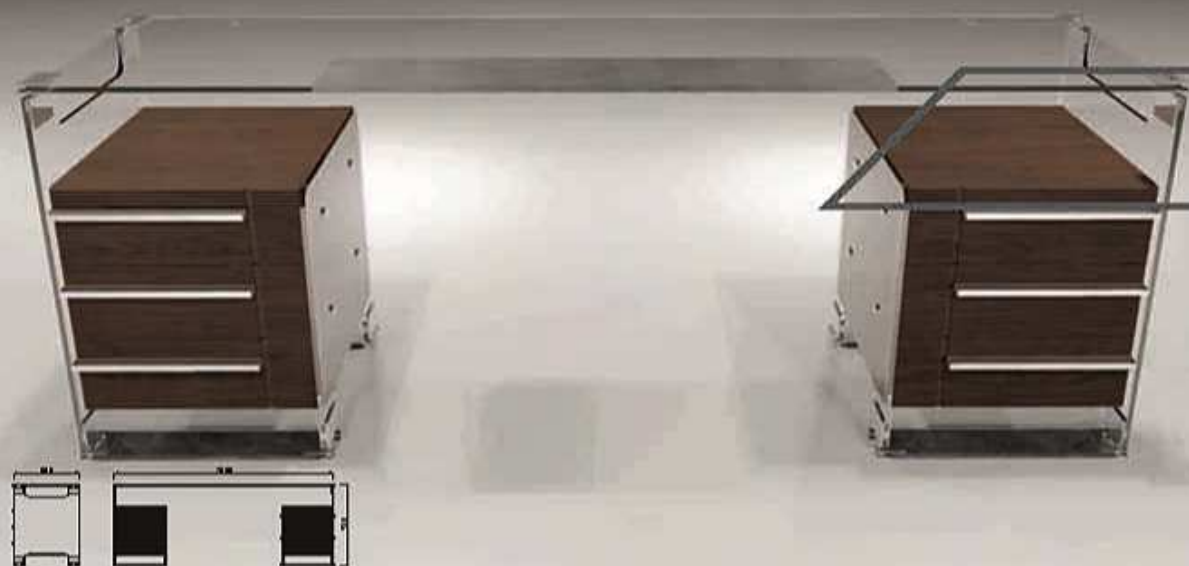
Irodabútorzat

A modern irodai fém és üvegbútorok anyaghasználatukból és funkciójukból kifolyólag stílustalanok lehetnek, mivel semmilyen szándékolt formálást nem kell közvetíteniük céljukon és az ahhoz szükséges szerkezeten kívül. Ma a külvilág igen intenzív, a trendek folyamatos változásai különböző hatásokat gyakorolnak ránk, életformánkat ezekhez igazodva gyorsabb ütemben változtatjuk, ezért környezetünknek is megfelelő módon tükröznie kell ezeket a változásokat. Olyan berendezésekhez, terekhez, épületekhez jutunk így el, amelyeknek lehetőleg minden része változtatható, mozgatható, kombinálható. A helységek, bútorok falai nem nyomasztóan tömörek, nem monumentálisak, inkább levegősen áttörtek. A bútor térbe állítva nem akadályozza a térben átfutó pillantást, és mint jól használható tárgy beleillik a térbe. A bútor üvegfelületei magukban hordozzák a tömörebb, de melegebb érzetet keltő bútorrészeket, körülölelik, és súlytalanul tartják a szerkezetbe fogva, így a fából készült alkatrészek, bútorelemek szinte úsznak a térben. Az üveg transzparenciája, fénye és a tömörebb részekkel való csatlakozásoknál kialakuló foncsorhatás olyan vizuális érzetet kelt, mintha a bútor láthatatlan lenne. A bútor csomóponti elemeként olyan speciálisan üveglapok rögzítésére használt vasalat lett tervezve, mely esztétikus szerkezeti megjelenésén kívül képes az üveglapokat egymáshoz képest 180°-os szögben elfordítani, így bizonyos esetben lehetőséget ad a bútor formájának megváltoztatására.

A csomópontokat nem kell fixálni, hiszen az üveglapok közé beépülő bútorrészek határozzák meg pozíciójukat. Az üveg csillogó, színes anyagával csaknem ötezer éve kíséri nyomon az emberi háztartásokat, de az első világháború idejéig az üvegről leginkább csak mint segédeszközzől volt szó a lakberendezésben. Ez az olcsó, ipari anyag afféle kisegítőként anyagként szolgált a mindennapokban, melytől főleg törekenysége miatt félt mindenki. Az anyag átértékelése az első világháborút követő technikai fejlődés következtében kezdődött és más anyagokkal (vasbeton, acél, alumínium, gumi) együtt egy új technikai kultúra alapjait szolgálták. A haladó technika és az üveg törekenységének szinte teljes kiküszöbölése az üvegbútorok széleskörű elterjedését tette lehetővé környezetünkben. Az edzett üvegtáblák melyek a bútor korpuszaként viszonylag nagy felülettel jelennek meg, ezen túl a csomópontokként szolgáló fém, szerkezeti vasalatok is a bútor hideg, merev, kissé gépszerű hatását kelthetik, de a közéjük épülő fa furnéros bútorrészek és a kiegészítőként használt bőr bútorelemek kiegyensúlyozzák ezt a hidegmeleg érzetet ezzel tartva meg a szükséges harmóniát a bútoron és a térben belül egyaránt.

F0-Clas-AS1

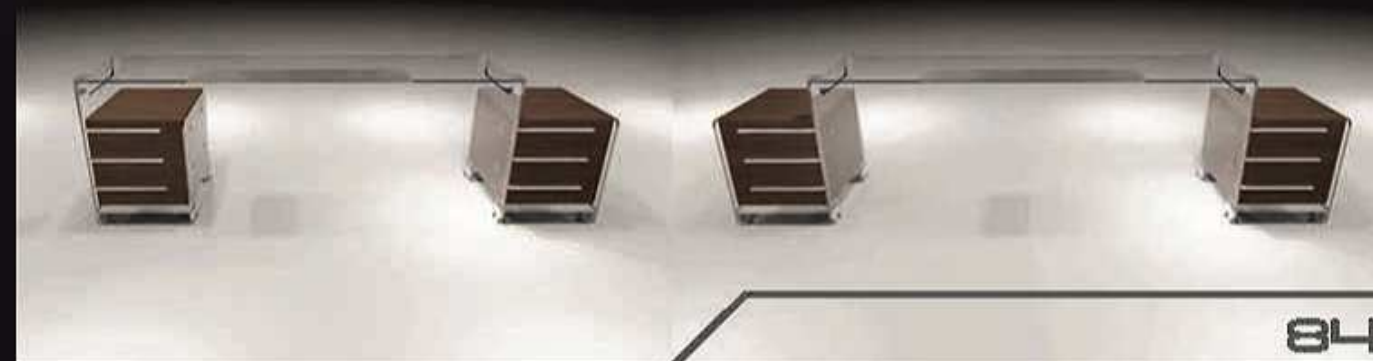
íróasztal

83

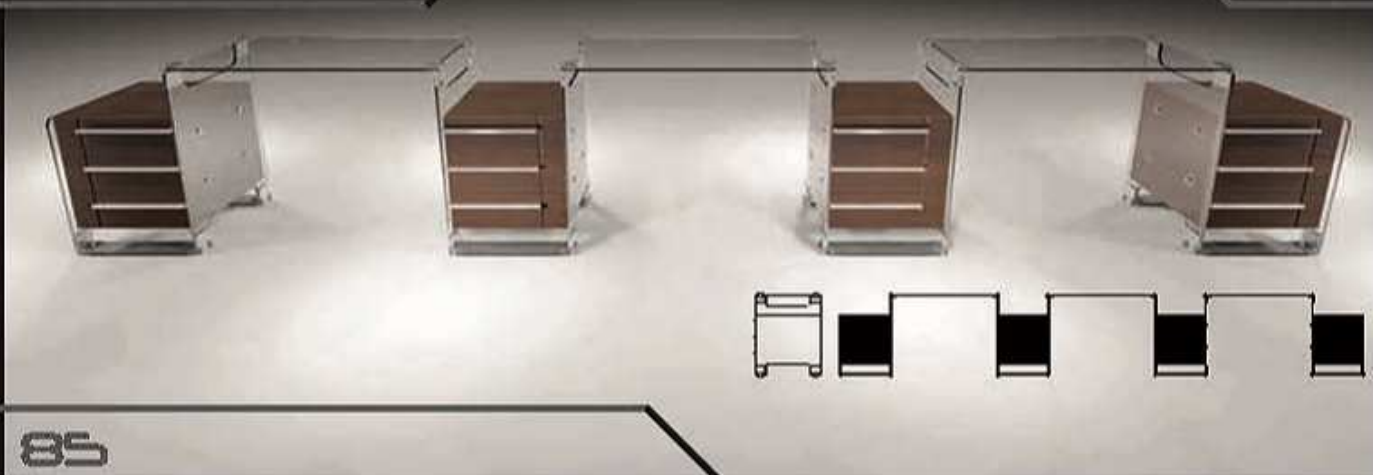
Az íróasztalok üveglapokból álló testét a fémkeresztelű konténerbetétek tartják össze, amennyiben az asztalok formáján, így egyben méretén változtatni szeretnénk akkor a konténerok eltávolítása után az üveglapokat szimmetrikusan átfordítjuk, majd visszahelyezzük a konténerbe, ezzel újra fixálva bútorunkat. Az üvegfelületek úgy lettek kialakítva, hogy a jelenlegi technikai körülményeknek is megfeleljenek, lehetőséget adjanak a számítógépes munkahelyek követelményeinek.

84

FO-Clas-AS2 ————— íróasztalsoroklése —————>

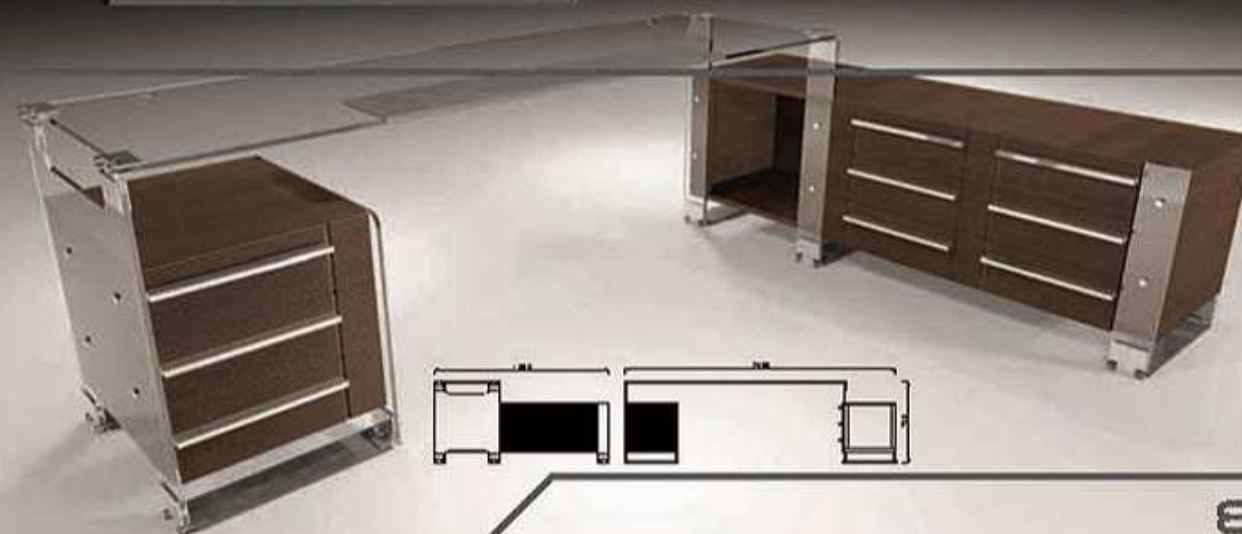
A csomópontok és lüveglapok találkozásának ritmikus ismétlésével egyszerűen alakítható ki sorolt munkahely, így anyagot és teret spórolhatunk meg.

85

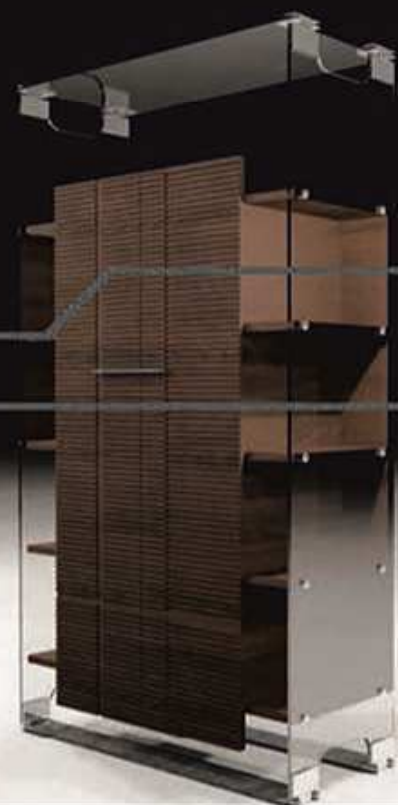
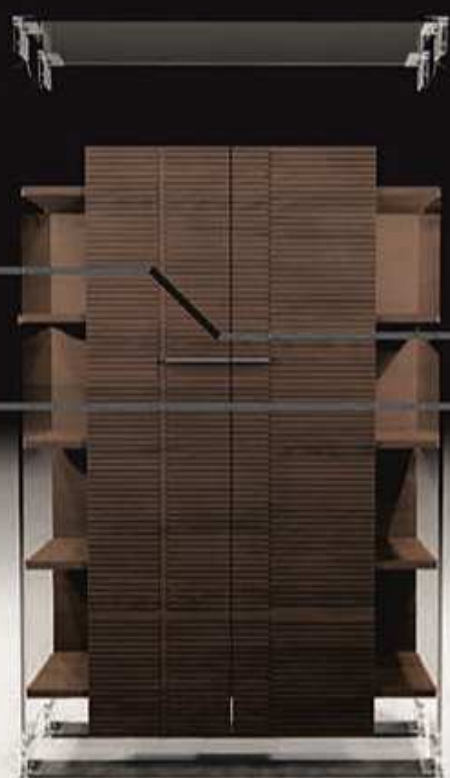
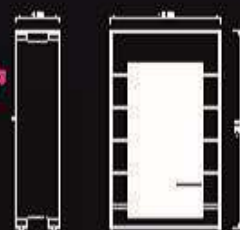
FO-Clas-AS3 <—————

A konténerok különböző kivitelben, az egyedli igényeknek megfelelően lehetnek kialakítva, fiókos, ajtós, számítógép tárolós megoldással, de hosszított formában kombinált kialakított konténer ezek kombinációját is tartalmazhatja.

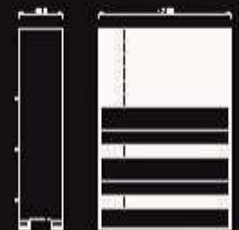

86

F0-Glas-S4 ——— Irat vagy ruhatároló szekrény —————>

87

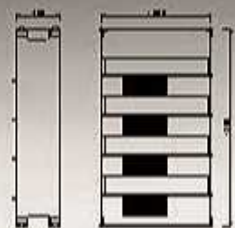
Iratároló szekrény ——— F0-Glas-S42 <—————

88

FD-Glas-S43

Irattároló szekrény

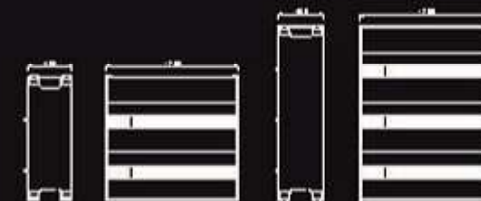

89

Irattároló szekrény

FD-Glas-S44

A szekrények minden esetben kerülnek a határozott tömör megjelenést, mindazt még inkább segítik a geometrikus mintázattal mart frontok vizuális játéka.

90

iroda kialakítás

A tetőtéri Iroda kialakítását négy részre osztottam a magam elképzelésem és igényeim szerint. A teret vezetői, munkatársi, kutatói, illetve társalgó részekre bontottam, szintekkel megkülönböztetve egymástól a funkciókat, de mégis egy térben tartva a megfelelő kommunikáció fenntartása miatt. A burkolatok meleg hangulatot kölcsönöznek ellensúlyozva a falat burkoló rendkívül intenzív hatású geg tapétát, ami viszont a dinamikáját adja a témek. Mély és süppedős hatalmas kárpitos bútor választja ketté a teret szolgálva ezzel az ott dolgozók és vendégeik kényelmét.

A konstruktivista, funkcionalista törekvések olyan eredményeket mutattak fel, ami a mai napig meghatározza életünket, létrejöttétől kezdve jelen van a társadalomban, részt vesz a gazdaságban, kihat gondolkodásunkra. A történelem során sajnos ezek a kreatív, új eszméiséggel létrejött gondolatok rossz útra tévedtek és olyan fogalmak társultak hozzá, mint a rossz minőség, alacsony színvonal. Vannak persze jó példák is, tárgyak, terek, épületek melyek már megszületésükkor kivívták maguknak az örök megbecsülést és azóta is ikonikus példaként hirdetik egy jellegzetes kor eredményeit.

Ezekből az eredményekből lehet ma is erőt venni, mintaként szolgálnak új gondolatok, a kreativitás fejlesztésének, arra készítve a tervezőt próbáljon hasonló erőfeszítéseket megtenni, és ezzel mintát alkotni a következő generációk számára.

Az eszme, mely ezeket a mintákat létrehozta, lehet, hogy a jelenlegi környezetünkben elavultnak számít, mégis integrálható, ha újra a megfelelő, magas minőséget társítjuk eredeti gondolatosságához, mint ahogy azt „filozófusai” egyértelműen el is várják. Meg kell vizsgálni, hogy a technika előrehaladtával milyen új anyagokkal lehet konstrukciókat létrehozni, milyen új gyártástechnológiát lehet alkalmazni a tervek megvalósításakor és mik azok az új funkciók, melyeket ki kell elégíteni. Ezek lehetnek azok az innovációk, melyek meghatározzák a jövő tárgykultúráját és talán egyszer jól átgondolt tervükből kifolyólag, olyan egyszerűen jó megoldás születik, ami ezeket is az ikonikus tárgyak sorába emeli. Ezért is gondolom, hogy ezt a megkezdett munkát folytatni kell és e programot az egyetem diákjaival megismertetve szélesebb körben lenne célszerű kiterjeszteni, hogy ők is megragadjassák a lehetőséget és ezzel jelentősen befolyásolhassák jövőjüket.

Mendőli Zsuzsanna: Forbát Alfréd (1897-1972).....	Pannónia könyvek, 2008
W. Braun-Feldweg: Ipar és Forma	Corvina Kiadó, 1986
Bajkay Éva: Magyarok a bauhausban	Janus Pannonius Múzeum, 2010
Vadas József: Art Deco	Geopen Könyvkiadó, 2004
Einyey Gyula: Az Ipari forma története	Corvina Kiadó, 1983
Mezei Otto: A bauhaus, válogatás a mozgalom dokumentumaiból	Gondolat, 1975
Keesz Gyula: A bútorstílusok	Gondolat, 1962
Hoppái Mihály: Kultúra, innováció és tradíció	Magyar Szemle, 2006
Székely Éva: Hagyomány és felelősség	NSZFI, 2008
Nádai Pál: A lakás berendezés művészete	A Magyar Királyi Egyetemi Nyomda, 1939
Nádai Pál: Ház, kert, napfény	A Magyar Királyi Egyetemi Nyomda, 1932

Rekonstruktivizmus, avagy egy modern építész hatása a jelen kor tárgyformálására	01
Bevezetés.....	02-08
A holland De Stijl hatása Forbát munkásságára.....	09-12
Forbát munkássága Pécsen.....	13-24
Hunyadi út 23. A ház funkcióváltása.....	25-26
De Stijl hatás.....	27-42
Art Deco hatás.....	43-56
Bauhaus hatás.....	57-94
Utószó.....	95-96

mellékletek: Forbát eredeti építészeti rajzok másolata, Felmérési terv